

Älta mosse - Strålsjön

Naturresevat i
Nacka Kommun

Föreskrifter ● Avgränsning ● Skötselplan

Innehåll	sid
Förord	2
Kommunens beslut om naturreservat	3
Fastighetskarta	11
Skötselplan	12

Utgiven av Nacka kommun, Miljö & Stadsbyggnad, 1995.
Tryckeri: Birger Gustafsson AB
Omslagsbilden: Del av Älta Mosse
Foto: Mogens Didrichsen

Förord

Älta mosse är det första kommunägda naturreservatet. Genom att skydda området, så säkerställs både en för kommunen ovanlig naturtyp och ett välutnyttjat friluftsområde.

Mossen är en av stockholmstraktens största mossar. En mosse är till övervägande del uppbyggd av vitmossor och får sin vatten- och näringsförsörjning enbart genom nederbörden. Detta medför att den är näringsfattig och därför får en särpräglad växtlighet.

Trots att man bedrivit torvtäkt på Älta mosse, så återfinner man här många av de typiska mossevaxter såsom tuvull, tranbär, pors, skvattram och hjortron.

Älta mosse är ett välbesökt rekreationsområde. Boende i den omgivande bebyggelsen använder mossen som närströvområde. Det kommer många besökare från såväl övriga delar av Älta som från regionen i övrigt bl. a. genom att Sörmlandsleden passerar i närheten.

Mossen används också som exkursionsmål och vid undervisning i Ältas skolor.

MILJÖ & STADSBYGGNAD

Kommunens beslut om naturreservat

Data om naturreservatet

<i>Benämning</i>	Naturreservatet Älta mosse - Strålsjön
<i>Kommun</i>	Nacka
<i>Socken</i>	Nacka
<i>Fastighet</i>	Älta 6:1 (del av) samt Älta 6:81, Nacka Kommun
<i>Naturgeografiskregion</i>	Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken (nr 24)
<i>Lägesbeskrivning</i>	Topografisk karta Stockholm 10 I S0 (1082) Ekonomisk karta 10 I 4h (10847) Området är beläget mellan Älta och Kolarängen, norr om Tyresövägen
<i>Areal</i>	Totalt ca 52 ha, varav 0,5 ha vatten
<i>Markägare</i>	Nacka kommun
<i>Reservatsförvaltare</i>	Nacka kommun

Grund för beslutet

Älta mosse är en ca 1 km lång och 700 m bred mosse i Älta i Nacka kommun. Mossen gränsar till Erstaviksområdet och Strålsjön i nordost och är omgiven av bostadsområden i sydost, söder och nordväst. Älta mosse är en av stockholmstraktens större mossar.

Torvmossen och dess omgivande laggkärr ligger i en sänka omgiven av skogsklädda höjder varifrån man har en vidsträckt utblick.

Diskussionerna kring Älta mosses bevarande har förts inom kommunen under större delen av åttiotalet då närliggande bostadsområden har varit föremål för utbyggnad. Man har länge planerat för att bevara området.

Området är ett mycket välbesökt närrekreationsområde som bjuder på spännande naturupplevelser. Bostadsområden gränsar dessutom direkt till mossen. Sörmlandsleden passerar i närheten. Mossen har också betydelse som exkursionsmål vid undervisning vilket underlättas av dess lättillgänglighet med buss och bil. Väster om Strålsjön finns två små områden som upplåts för fornläger och arrenderas ut till Älta Fornvårdsförening.

Några direkt sällsynta djur eller växter har inte påträffats inom området. Mossen är inte heller att betrakta som opåverkad, då den använts för

torvtäkt och utsatts för sjösänkingsföretag. Dess naturvärde får ändå betraktas som högt då denna naturtyp är relativt ovanlig i stockholmstrakten och mossen är väl dokumenterad. Områdets värde ökar av att tillsammans med angränsande naturområden ett flertal olika biotoper ryms inom ett begränsat område; mosse, lövkärr, lövskog, granskog, hållmarkstallskog och slutligen sjö.

I kommunens översiktsplan är området angivet som "Friområde, areella näringar", med allmänna intressen avseende ekologiskt särskilt känsliga områden, naturvård och rekreation till mindre del även jordbruk, kulturmiljövård och skogsbruk.

Riksintressen och regionala intressen för friluftsliv och kulturminnesvård

Stora delar av angränsande Nacka Gårds Erstaviksområdet har enligt lagen om hushållning med naturresurser m m (2 kap 6 § NRL) förklarats vara av riksintresse för friluftsliv (område F 5 genom naturvårdsverkets beslut den 19 jan 1988) och kulturminnesvård (område K 52 genom riksantikvarieämbetets beslut den 5 november 1987). Området finns upptaget i regionplane- och trafikkontorets förslag till grön infrastruktur i Stockholmsregionen, "Storstockholms gröna bälte".

Skäl att avsätta området som naturreservat

- * Tillsammans med intilliggande naturreservat och föreslaget naturvårdsområde utgör området ett värdefullt sammanhängande område för rekreation och friluftsliv.
- * Områdets belägenhet gör att delar av det är intressant från exploateringssynpunkt. Då områdets hydrologi är mycket känslig måste ingrepp som kan påverka det regleras noggrant. Ett förordnande som naturreservat lägger långsiktigt fast mål- sättningen för området i överensstämmelse med intentionerna i föreliggande detaljplaner och kommunens översiktsplan.
- * Genom förordnandet säkerställs områdets målinriktade skötsel genom en fastställd skötselplan, som intressenterna kommit överens om.
- * Områdets stora besöksstryck gör att slitage på den känsliga naturmarken kan uppstå. Genom skötselplanen kan stigar förbättras m m så att trycket på mer störningskänsliga partier minskar.
- * Genom en skötselplan regleras skötseln av skogsmarken så att fritids- och naturvårdsintressena tillgodoses.

Reservatets omfattning

Naturreservatets avgränsning framgår av fastighetskartan. Området ansluter i öster till naturreservatet Strålsjön Erstavik.

Ett naturreservat med aktuell omfattning och innebörd tillgodoser väl riksintressen och är väl förenligt med kommunens översiktsplan.

För området föreligger inte annat underlag beträffande hushållning med mark, vatten eller fysisk miljö i övrigt som skulle tala emot inrättandet av naturreservat.

Området har sådana värden att det bör avsättas som naturreservat.

Beskrivning av området

Ältamosseområdet utgörs av en torvmosse som omges av bergspartier i huvudsak bestående av gnejsgraniter men också av djup- och ytgrönstenar. I öster löper dock en utlöpare av Stockholmsåsen i sydost-nordvästlig riktning. Isälvsavlagringen är tämligen mäktig och ett stort f.d. grustag finns i Ältadalen sydost om naturreservatet.

Älta mosse är den största högmossen inom Nacka. Den är uppdelad i två öppnare mossedelar som avskiljs med ett stråk av högre tallskog. Den västra delen är bara lite störd av tidigare torvtäkter och upplevs som ett ganska vilt stycke natur. Den östra delen är i ganska hög grad påverkad av torvbrytningen och det finns många långsträckta, vattenfyllda täktgropar. Det svagt välvda mosseplanet är uppbyggt av olika vitmossor. Vegetationstypen är en ljung kråkrismosse med tuvull, tranbär, pors, skvattram, odon, blåbär, lingon och hjortron. Mossedelen får sin näring enbart genom nederbörd och består till stor del av ett glest tall- och björkbevuxet mosseplan. De öppnare partierna omges av en kantskog av låga tallar där skvattram och annat ris är framträdande. Runt torvmossen finns utbildat ett smalt laggkärr, som bildar gräns mot fastmarken. I laggkärren dominerar glasbjörk och i viss mån asp, al och brakved. I fältskiktet finns trådstarr och andra halvgräs och örter. Steril vass finns förvånande nog också på flera ställen. Älta mosse avvattnas mot Strålsjön, som i sin tur är förbunden med Erstaviken via ett dike till Sandabäcken.

Strålsjön är en 4,6 ha stor sjö av brunvattenkaraktär (dystrof). Näringshalten är något hög för att vara denna typ av sjö. Detta tyder på att sjön är påverkad av förorenat dagvatten och eventuellt även av spillvatten. I vattnet växer bl a kaveldun, kranssvalting och gäddnate medan bl a brunag, vitag och blåtåtel finns längs stränderna.

I sydost gränsar villabebyggelsen direkt till mossen. Här märks också det största allmänna slitaget i form av terrängskador och nedskräpning. Mot

Bastuvägsområdet finns en bergsbunden sluttning med granskog mellan mossen och bebyggelsen. En stig följer laggkanten runt hela mossen till Strålsjön. I detta parti går stigen ofta över mycket sankta partier. En välutnyttjad stig tvärrar här över själva mosseplanet till Strålsjöns västra strand.

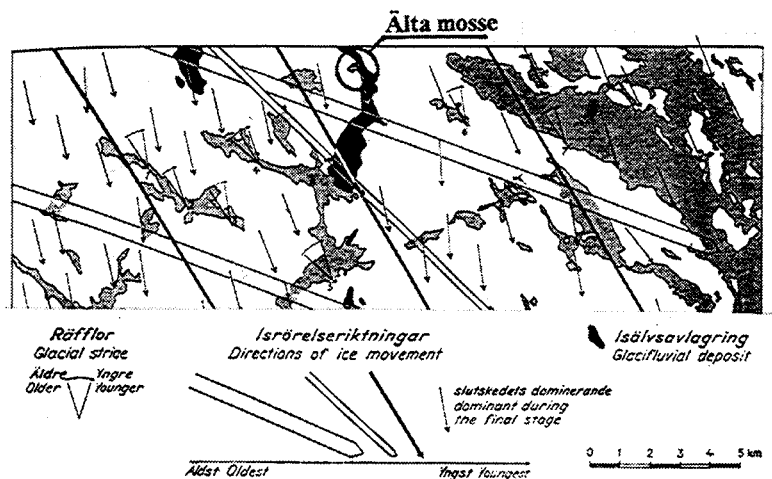
I sydväst till nordväst omges mossen av höjdparter med hällmarkstallskog innan bebyggelsen tar vid. I väster finns även en lövskogsbevuxen torvmark på andra sidan höjdryggen. Här märks en tydlig kulturpåverkan och marken har tidigare varit inägomark. Här växer gles tallskog med björk- och ekslag i trädskiktet och lingon och ljung i fältskiktet. I den sydostvända sluttningen utmed gångstigen i Gransångarvägens förlängning växer granskog med tall- och lövinslag. Här dominerar blåbärsriset. Här finns ett drygt 1 ha stort område som används för fornlägerverksamhet i Älta Fornlägerförenings regi. En mindre byggnad har uppförts med avlopp i form av trekammarbrunn och skogen har öppnats upp för en grillplats m m. Vid Strålsjöns strand disponerar man ett mindre område på ca 20 x 20 m för isättning av båtar.

Söder om Strålsjön återfinns ett stort bergsparti som möter sjön i dramatiska hällar. Gles hällmarkstallskog växer i skrevorna. Söder härom tar villabebyggelsen vid.

Lagerföljd i Älta mosse

(SGU, torvarkivet)

0 -1,1 m	Vitmosstorv, förmultningsgrad	H3
1,1-1,4 m	" , "	H5
1,4-1,7 m	" , "	H6-7
1,7-2,4 m	" , "	H3
2,4-2,8 m	" , "	H8
2,8-3,3 m	Starrtorv	
3,3-3,5 m	Kärddy	
3,5-3,6 m	Gyttja	
3,6-3,7 m	Lera	
3,7 m +	Sand	

Översiktsbild av isrörelser

Källa: SGU

Området nås med bil via avtagsvägar från Ältavägen (ansluter vid Hammarby Fabriksväg i norr och Tyresövägen i söder). SL-bussar utgår från Slussen och lämpliga hållplatser finns på flera ställen i Älta utmed Ältavägen.

Hela naturreservatet är tillgängligt för allmänheten.

Ändamålet med naturreservatet

Ändamålet med naturreservatet är i första hand att bevara en mindre vanlig naturtyp. Området är av stor betydelse för det rörliga friluftslivet, vilket också starkt talar för naturreservatets tillkomst.

Kommunens beslut

Kommunen förklarar, med stöd av § 7 naturvårdslagen (1964:822) samt länsstyrelsens beslut 21 dec 1989 om delegering till kommunstyrelsen i Nacka kommun att förordna om naturreservat och naturvårdsområden i Nacka kommun, det område som är utmärkt på bifogad karta som naturreservat.

Alla kända sakägare har godkänt förslaget.

Kommunens beslut i ärendet togs 1995.04.24 § 64. Beslutet har kungjorts i Stockholms läns författningssamling den 24 augusti 1995.

Föreskrifter för naturreservatet

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar kommunen med stöd av 8 - 10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen att nedan angivna föreskrifter skall gälla för området.

Föreskrifterna skall inte utgöra hinder mot att de åtgärder som anges i bifogad skötselplan utförs.

Ej heller skall föreskrifterna utgöra hinder mot de mindre arbetsföretag som krävs för den normala skötseln av områdets anläggningar.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen angående inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

- 1 - bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi eller ytförhållanden som att gräva, spränga, muddra, borra, schakta eller utfylla.
- 2 - anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel.
- 3 - anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning som inte omfattar naturreservatets skyltning.
- 4 - uppföra byggnad.
- 5 - använda kemiska bekämpningsmedel eller utföra skogsgödsling.

Utan kommunstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

- 6 - dika, dämna eller på andra sätt förändra områdets dräneringsförhållanden, utom den skötsel som krävs för befintligt dikes funktion.
- 7 - uppföra ny anläggning eller utöka befintlig anläggning (fornläger).
- 8 - anlägga väg, stig eller parkeringsplats utöver vad som anges i bifogad skötselplan.
- 9 - dra fram ny mark- eller luftledning eller nedlägga kabel eller annan ledning i vatten.
- 10 - avverka, eller utföra andra skogliga åtgärder utöver vad som framgår av bifogad skötselplan.

B. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla de åtgärder som framgår av dessa föreskrifter och bifogad skötselplan, dvs märkning av stigar, uppsättning av informationstavlor, samt områdets utmärkning.

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

- 1 - förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning som att borra, hacka, spränga, måla eller dylikt.
- 2 - spika i träd, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, samt att skada vegetationen i övrigt t ex genom att gräva upp växter som ris, örter, gräs, mossor eller lavar.
- 3 - störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller från nära håll fotografera fågelbo, eller spåra och förfölja vilda djur.
- 4 - medföra hund eller annat husdjur som inte är kopplat.
- 5 - göra upp eld annat än på av naturvårdsförvaltaren särskilt anvisad plats samt i medhavd grill.
- 6 - tälta.
- 7 - anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning.
- 8 - använda bandspelare, radioapparat, musikinstrument eller motsvarande på ett för andra störande sätt, eller i övrigt utöva sysselsättning (såsom paintballspel etc.) som kan minska rekreativ utbytet för andra.
- 9 - anordna orienteringskontroller, naturstig eller liknande på sådana platser att hållmarker, mossmarker eller annan ömtålig mark belastas med ökat tramp. Fasta orienteringskontroller får ej upprättas.
- 10 - parkera fordon på annat än på av naturvårdsförvaltaren upplåtna platser.
- 11 - rida.
- 12 - tippa avfall typ trädgårdsavfall, skräp eller dylikt varken i naturreservatets gränsszon eller inom området.
- 13 - cykla i terräng.
- 14 - framföra motordrivet fordon eller motorredskap, motorcykel, moped, modellbåt, modellbil, modellflyg och liknande eller på snötäckt mark framföra terränggående fordon på medar, snöskoter, motorcykel, moped, sparkstötting, snowboard eller liknande.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen

Syftet med naturvårdsförvaltningen

Syftet med naturreservatsförvaltningen är att bevara den, för den vetenskapliga naturvärden och friluftslivet värdefulla naturmiljön. Områdets hydrologi får ej störas genom förorening eller ändrat vattenstånd. Skogsbruket skall bedrivas på sådant sätt att vetenskapliga värden bevaras och friluftslivet ej inskränks.

Fastställande av skötselplan

Kommunen fastställer med stöd av 9§ naturvårdsförordningen skötselplanen för området. Naturreservatet skall skötas enligt anvisningarna i denna skötselplan. Planen kan vid behov omarbetas.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna vann laga kraft den 14 september 1995.

Utmärkning

Naturreservatets gränser har märkts ut i terrängen enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och enligt naturvårdsverkets anvisningar.

Naturreservatsförvaltare och samråd

Nacka kommun skall vara ansvarig reservatsförvaltare för all mark inom reservatsområdet. Fortlöpande samråd skall ske med länsstyrelsen. Företrädare för berörda intresseorganisationer (t ex naturvårdsföreningar och boendeorganisationer etc) skall fortlöpande informeras. Reservatsförvaltaren skall följa de direktiv som kan komma att meddelas av länsstyrelsen.

Strandskydd

Nacka kommun, SIK akt 11984.

Förordnande om strandskydd, gällande ett landområde intill 300 m från stranden förutom bebyggelseområde omedelbart söder om Strålsjön. Strandskyddet gäller även 100 m ut i sjön.

FASTIGHETSKARTA

FÖRKLARINGAR

— Gräns för naturreservat

— Gräns för fastighet

O:O Fastighets-
beteckning

S:O Stadsplane-
beteckning

D:O Detaljplane-
beteckning

FASTIGHETSKARTA

Naturreservatet
Ålta mosse - Strålsjön
Nacka kommun
Skala 1:8000

0 100 200 300 400

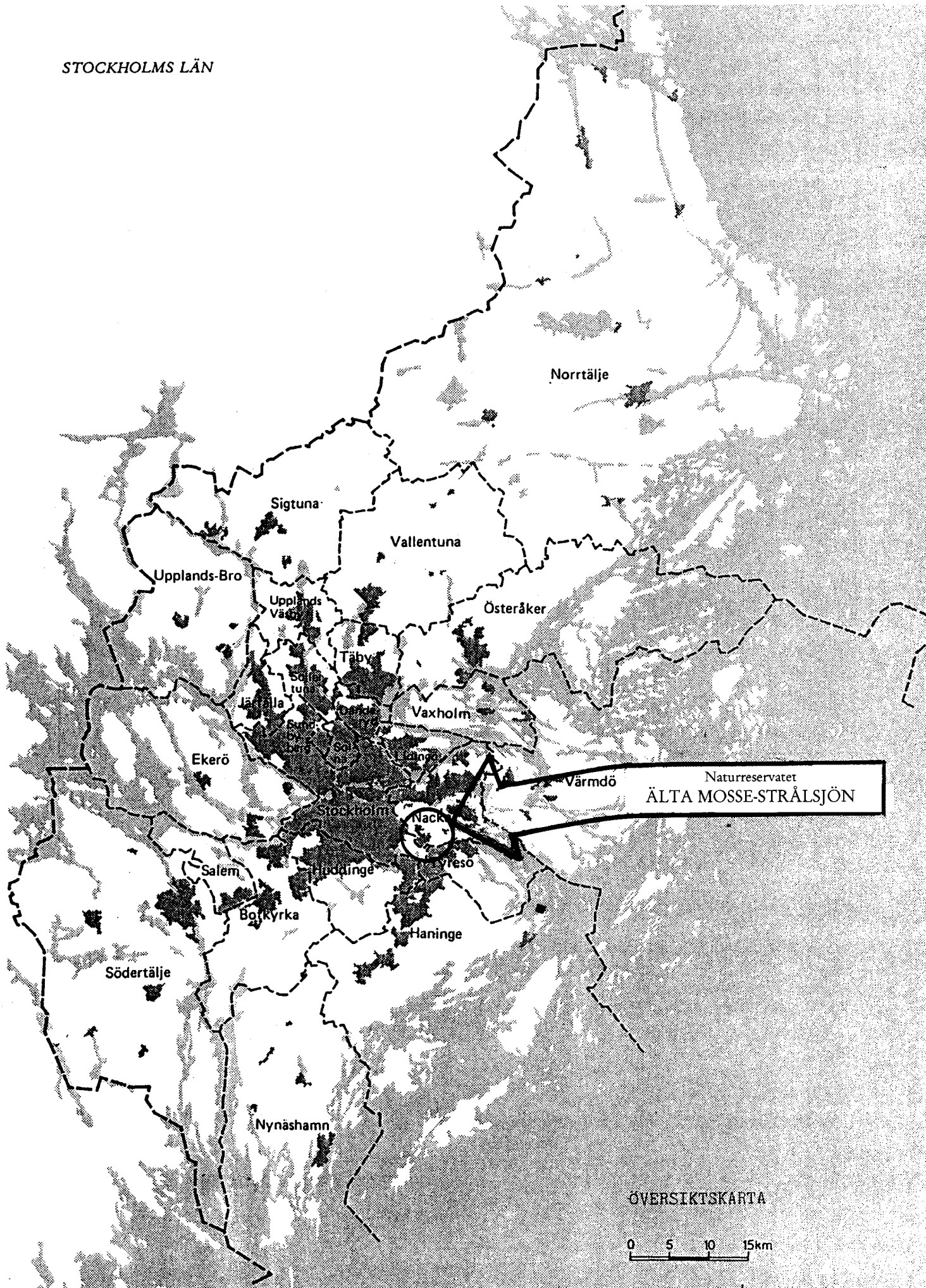

SKÖTSELPLAN

Innehåll	sid
Översiktskarta	14
Orienteringskarta	15
Markanvändning	16
Historik	
Vegetationsutveckling	
Framtida vegetationsutveckling	
Upplåtelseavtal	
Disposition och skötsel av mark och vatten	18
Övergripande mål	
Generella riktlinjer	
Mossens hydrologi och Strålsjön	
Hävd av skogsmark	
Faunavård, jakt, fiske	
Skötselområden	19
Områden som lämnas för fri utveckling	
Område typ 1-3	
Övriga områden	
Område typ 4-6	
Skötselplanekarta	
Anordningar för rekreation och friluftsliv	23
Övergripande målsättning	
Gångvägar, stigar, spänger	
Eldning	
Parkering	
Information	
Renhållning	
Tillsyn	24
Förteckning över inventeringar, rapporter m m	25
Medverkande i arbetet med föreskrifter och skötselplan	26

ÖVERSIKTSKARTA

STOCKHOLMS LÄN

Naturreservatet
ÄLTA MOSSE-STRÅLSJÖN

ÖVERSIKTSKARTA
0 5 10 15km

ORIENTERINGSKARTA

0 1000 2000 3000 4000 meter

NATURRESERVAT
ÄLTA MOSSE - STRÅLSJÖN
ORIENTERINGSKARTA

Markanvändning

Historik

Erstaviks fideikommiss och Nacka kommun är ägare av den obebyggda marken inom Strålsjöns tillrinningsområde. Den del som nu ägs av Nacka kommun tillhörde under flera hundra år Älta gård, ett av släkten Oxenstiernas stamgods. Älta gård bytte ägare många gånger under 1600- och 1700-talet. I början av 1900-talet började tomter styckas av för försäljning och en egnahemsförening startades 1905. På 20-talet började även en sommarstugebebyggelse att växa fram.

I början av seklet drevs en torvströfabrik i Älta i närheten av torpet Lovisedals ursprungliga läge, en brädfodrad timmerstuga, troligen från 1700-talet, har nedmonterats och återuppförts vid Älta gård. På den ekonomiska kartan från 1906 är både fabriken och torpet utmärkta strax sydost om Älta mosse. Fabriksbyggnaden stod kvar in på 20-talet efter det att verksamheten lagts ned ett antal år tidigare.

På slutet av 20-talet var endast den östra delen av mossen förstörd av torvtäkt medan den västra alltjämt var orörd. Idag bär dock hela mossen spår av torvtäkt vilket syns särskilt tydligt i infraröda flygbilder.

Övriga detaljuppgifter om markanvändningen i området runt Älta mosse saknas. Av en karta från Laga skifte inom Erstaviks ägor 1891 framgår dock bl a att skogsområdet runt Strålsjön betecknades som "Malmen - skogsmark, berg, bergbunden eller stenig".

I en beskrivning av Nackaåns källområden (fr Björkmanska arkivet på Sätuna i Uppland) som refereras till i boken Nacka - Kring Nacka ström, 1557-1887, finns en uppgift om att både Strålsjön och Älta mosse på 1700-talet bereddes bättre avlopp till Ältasjön genom att man rensade upp en "öfverlupen gammal graf...". För att reglera vårflödet byggdes en damm i diket. Då man kan utgå ifrån att det naturliga avloppet för både Strålsjön och Älta mosse sedan avsnörningen av havsviken har gått västerut kan antas att det "förbättrade" avloppet mot Ältasjön tillkommit i det stora vattenavledningsföretag som genomfördes 1752 i Nackaåns avrinningsområde i ett försök att samla så mycket vatten som möjligt till bruket vid Nacka Ström.

Strålsjöns utveckling

En mindre del av Strålsjön ingår i naturreservatet Älta mosse - Strålsjön, medan större delen ingår i naturreservatet Strålsjön - Erstavik. I skötselplanen för naturreservatet Strålsjön - Erstavik har Strålsjön beskrivits närmare.

Vid många av Nacka kommuns saltsjö- och insjöstränder, däribland Strålsjöns, gäller sedan 1980 s k utvidgat strandskydd. Det innebär att det generella strandskyddet är utökat att gälla intill högst 300 meter på land och 100 meter i vattnet räknat från strandlinjen.

Vegetationsutveckling

1927 utförde Thor Arwidsson en noggrann undersökning av Älta mosse. Han skriver att det i Strålsjön växte svalting (*Alisma*) och gäddnate (*Potamogeton natans*) och utmed sjöns stränder fanns stora mängder brunag (*Rhynchospora fusca*) och blåtåtel (*Molinia coerulea*). Även vitag (*Rhynchospora alba*) förekom "ej sparsamt". Laggen runt mossen dominerades av trådstarr (*Carex lasiocarpa*). I slutet av 20-talet var endast den östra delen av mossen förstörd av torvtäkt medan den västra alltså var tämligen orörd.

Arwidsson benämner Älta mosse som en *Calluna-Empetrum*-mosse (ljung-kråkris-mosse) med *Eriophorum vaginatum* (tuvull) i höljorna ibland tillsammans med *Sphagnum Dusenii*. Ljung är den dominerande arten men även tuvull förekommer rikligt. Bland andra arter som nämns är rosling, rundsileshår, tranbär, samt blåbär, hjortron, lingon, odon och pors. Enstaka brakvedsbuskar förekom bland övriga buskar och träd.

På den tidigare blottlagda torvmossytan växte ljung, små granplantor samt tuvull och vårfryle. I de västra, mer orörda partierna, förekom ljung i för mossar typiska s k associationer med *Sphagnum fuscum* (rostvitmossa) och *Sphagnum acutifolium*. På tuvorna växte ljungen tillsammans med grå renlav (*Cladina rangiferina*) och gulvit renlav (*Cladina arbuscula*). På det 10 meter breda stråk som skiljer den östra och västra delen av mossen åt växte björk (6 m) och lågvuxen gran, tall och en samt högvuxen ljung och skvattram.

Uppgiften om förekomst av den utpräglad västliga klockljungen (*Erica tetralix*) på Älta mosse (Forsstrand 1924), som har följt med i skrivelser sedan dess, dementerades redan 1929 av Thor Arwidsson. Han skriver att "Det får anses fastslaget, att *Erica* (*tetralix*) icke hittills iakttagits å Älta mosse. En initierad botanist har lämnat mig upplysningar av det slag, att det måste anses, att det föregivna beläggexemplaret härstammar från annat håll". Uppgiften om förekomst av klockljung har dock följt med Älta mosse sedan dess trots att ingen alltså har påträffat den.

Arwidsson betraktade redan 1929 Älta mosse som en "numera av torvtäkt delvis förstörd *Calluna-Eriophorum vaginatum*-mosse".

Enligt uppgift (C.-C. Coulianos, 1991) är evertebratfaunan på Älta mosse typisk för högmossar även om den inte är detaljstuderad. Troligtvis har dock faunan gynnats av torvbrytningen på grund av att de blottlagda torvytorna har givit ett gynnsammare och varmare mikroklimat. Av

högre fauna förekommer älg, rådjur, grävling m fl, och de områden som är belägna på störst avstånd från bebyggelsen och stigarna kan fungera som "barnkammare" åt viltet.

Strålsjön kantas av brant stupande klippor i den sydöstra delen. I mossekanten är stranden beväxt med bredekaveldun.

Framtida vegetationsutveckling

Förändringarna i vegetationen på fastmarken kommer att gå långsamt och vara små. Bestånd med yngre skog kommer att åldras. För mossen och dess lagg är eventuella förändringar starkt beroende av eventuella spill- och dagvattenföroreningar från bebyggelsen samt trampslitage. Om dessa problem kan bemästras kommer höljor, där torv brutits, successivt att växa över med vitmossor i en utveckling mot ett mer naturliknande stadium.

Upplåtelseavtal

Älta Fornlägerförening arenderar två områden norr om mossen för fornlägersverksamheten.

Disposition och skötsel av mark och vatten

Övergripande mål

Målet med skötseln är att områdets naturkaraktär skall bevaras trots den närliggande bebyggelsen och det stora besöksstrycket. Mossen skall bevaras intakt och inte störas genom mänskliga intrång eller aktiviteter. Skogsmarken runt om mossen skall skötas så att dess värde för växt- och djurlivet samt för friluftslivet består.

Generella riktlinjer

Mossens hydrologi och Strålsjön

Vattenkvaliteten och vattenståndet i Strålsjön skall kontrolleras minst en gång per år. Infiltrationsanläggningar vid bebyggelsen som kan misstänkas läcka näringsämnen och andra föroreningar skall åtgärdas. Laggen runt mossen bör också inspekteras regelbundet för att upptäcka eventuella läckageställen (och andra föroreningar). Om floran förändras genom att den får mer näringskrävande arter kan läckage misstänkas. Generellt bör man vara mycket restriktiv vid tillåtelse av nya

infiltrationsanläggningar som riskerar att förorena mossen och sjön. Det är viktigt att mossens tillrinning inte förändras genom bortförande av dagvatten som tidigare tillfallit den. Man bör inte anlägga rörgravar inom tillrinningsområdet då de kan ha en starkt dränerande effekt.

Hävd av skogsmark

- * Träd och buskar av betydelse för djurlivets tillgång till boplatser, skydd och föda skall alltid lämnas. Detta gäller även döda eller döende träd. Träd skall ej heller "snyggas till" annat än i anslutning till bebyggelsen eller om instruktionerna för skötselområdet säger annat.
- * Transporter som medför risk för mark- eller skogsskador skall undvikas. Tunga skogsmaskiner bör ej användas. Störande markska-
dor skall lagas. Skogsmaskiner får inte färdas över mossemark. Lättare skogsmaskin kan få användas vid tjälad och snötäkt mark.
- * Träd som fallit över vägar och stigar tas bort. Större grenar kan läggas åt sidan. I övrigt skall fallna träd och grenar lämnas kvar om de inte allvarligt minskar möjligheterna att ströva i området.
- * Upparbetade träd bortforslas och ev avverkningsavfall bränns.

Faunavård, jakt, fiske

- * I samband med landskapsvårdande gallringar och röjningar skall hänsyn tas till hålbbyggande fåglar och annan fauna genom att i möjlig mån kvarlämna ihåliga träd samt fruktbarande träd och buskar.
- * Nedfallna träd lämnas orörda såvida de ej är till men för framkom-
ligheten eller annat framgår av skötselplanen.
- * Jakt och fiske regleras ej av förordnandet.

Skötselområden

Områden som lämnas för fri utveckling

Skötseln inskränker sig till att flytta träd och grenar som fallit över stigar.

Område typ 1 Hällmarkstallskog

Beskrivning Gles tallskog på hällmark.

<i>Mål</i>	Hällmarkstallskog.
<i>Åtgärder</i>	Enstaka mindre träd får tas bort om de skymmer vacker utsikt från bergskrönen.

Område typ 2 Fuktlövskog i laggen

Beskrivning Glasbjörksdominerad skog med asp- och alinslag som omger mosseplanet innan fastmarken tar vid. Ett kärr är här utvecklat där örter och vattenväxter växer förutom vitmossan som bildar bottenskiktet.

Mål Lövkärr som lämnas för fri utveckling.

Åtgärder Inga utöver generella.

Område typ 3 Mosseplanet

Beskrivning Låg och gles tallskog med glasbjörkinslag på mosseplanet. Risväxter dominerar i fältskiktet och bottenskiktet utgörs av olika vitmossor.

Mål Torvmosse med vildmarkskaraktär

Åtgärder Inga utöver generella.

Övriga områden

Område typ 4 Granskog

Beskrivning Ca 70-årig granskog på översilningsmark i morän eller svallsand. Stort inslag av asp, björk, ek och tall. Blåbärsris dominerar i fältskiktet.

Mål Varierad granskog med stort lövinslag.

Åtgärder Granskogen blädas försiktigt enligt SLU:s modell så att en luckig granskog med träd i alla storlekar fås. Lövinslag av asp, björk, ek m m gynnas. Området för fornlägret berörs ej.

Område typ 5	Fuktlövskog sydost om mosseplanet
<i>Beskrivning</i>	Genomsiktig glasbjörksdominerad skog med vitmossor i bottenskiktet. Blåbärs- och lingonris utgör ett spritt fältskikt, buskskikt saknas. Området är väl exponerat mot bebyggelse och mycket använt som lekområde och närpromenadområde.
<i>Mål</i>	Genomsiktig fuktblandkog med vårdat öppen brynzon, olikåldrigt trädbestånd samt buskskikt av vide och aspsly.
<i>Åtgärder</i>	Kontinuerlig föryngringsgallring, blädning, röjning av vide och aspsly vart annat år. Allt virke och ris från gallring och röjning borttransporteras. Enstaka vindfällda träd får ligga kvar. Uppdämning av utloppsdike och invallning för anläggande av fördröjningsmagasin för ytvatten får utföras. Sedimenteringsdamm för dagvatten får byggas vid behov.
Område typ 6	Lövskog, blandskog
<i>Beskrivning</i>	Lövskog med asp och björk, ibland ekdominans. Blandskogspartier med gran, tall, björk, asp, ek.
<i>Mål</i>	I blandskogen gynnas lövinslag, speciellt ek. Stor artvariation eftersträvas.
<i>Åtgärder</i>	Gran resp. tall gallras om de tenderar att dominera. Döda och döende träd lämnas kvar.
Område typ 7	Strålsjön
<i>Beskrivning</i>	Sjö av brunvattenkaraktär (dystrof-oligotrof).
<i>Mål</i>	Sjö av dystrof karaktär med god vattenkvalitet och badmöjlighet. Befintlig fauna inklusive fiskfauna behålls.
<i>Åtgärder</i>	Vattenprover kontrolleras genom Nacka kommuns försorg. Om vattenkvaliteten försämras utreds orsakerna därtill, och nödvändiga motåtgärder vidtas efter samråd mellan naturreservatsförvaltaren, länsstyrelsen och övriga intressenter.

SKÖTSELKARTA

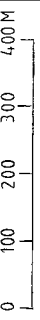
FÖRKLARINGAR

- Gräns för naturreservat
- Gräns för skötselområde
- 00 Skötselområdesnummer

SKÖTSELKARTA

Naturreservatet
Ålta mosse - Strålsjön
Nacka kommun
Skala 1:8000

Anordningar för rekreation och friluftsliv

Övergripande målsättning

Målsättningen är att man även i fortsättningen ska kunna ströva omkring i spännande natur utan att den känns tillrättalagd. Förutom en del spänger enligt nedan, skall inga anläggningar tillkomma.

Gångvägar, stigar, spänger

En av mossens många kvaliteter är dess lättillgänglighet. Från många olika håll leder mer eller mindre stora stigar in till mossen. Dessutom finns ett flertal småstigar som används av boende intill naturreservatet. Det föreligger inget behov av ytterligare stigar, däremot skall spänger läggas på stigar som passerar sankpartier. Härigenom minskas slitaget på den känsliga marken då stigar i sådana lägen tenderar till att bli mycket breda. På stigen vid Bastuvägens slut erfordras ca 20 m spång, och på den raka stigen över mossens sydligaste del ca 20 m.

Eldning

Eldning får ske i medhavd grill.

Parkering

Parkering finns vid Erstaviksvägen ca 500 m söder om badplatsen. Om behov uppstår kan 2-3 P-platser anläggas vid Gransångarvägens slut i områdets norra hörn.

Information

Informationsskyltar med översiktskarta skall sättas upp där större stigar leder in i naturreservatet. Skylten utformas enligt svensk standard för friluftsskyltning. Utöver föreskrifter för reservatet anges på skylt att fordon inte får framföras i terräng och att vattenavrinning i bäckar och diken inte får hindras.

Renhållning

Vid istandsättningen av området görs en allmän uppstädning. Särskild uppmärksamhet ägnas f.d. sommarstugetomter. Både stränderna och skogsmarken närmast bebyggelsen måste städas, speciellt efter issmältningen respektive snösmältningen. Med längre

mellanrum måste hela området ses över, då plastband m m ibland sätts upp på mossen.

Boende med tomtmark som gränsar till naturreservatet tippar ibland trädgårdsavfall m m utanför tomtmark. Detta bör avlägsnas och olaga tippning beivras.

Tillsyn

Tillsyn av naturreservat skall ske genom reservatsförvaltarens försorg.

Förteckning över inventeringar, rapporter mm

Asplund, Ö. 1976. Sänkta och utdikade sjöar i Stockholms län. Objekt 61/62:163. Länsstyrelsen i Stockholms län, Planeringsavdelningen 1975 nr 2.

Arwidsson, T. 1929. Om lokalerna för Erica tetralix i Södermanland och Östergötland. Svensk Botanisk Tidskrift 23.

Forsstrand, C. 1924. Nacka socken.

Hammarlund-Larsson, C. 1987. Nacka kommun, Kulturhistoriska miljöer.

Karta Nacka- och Erstaviksområdet.

Karta Nackareservatet 1:15000 1989

Nackaboken 1973.

Nacka översiktsplan 1991.

Norberg B, Raathama U, Svedlund L & Wijk C. 1983. Naturskola i Nacka kommun.

Äldre kartmaterial:

Ekonomisk karta över Svartlösa härad, 1906.

Laga skifte inom Erstaviks ägor 1891.

Medverkande i arbetet med föreskrifter och skötselplan

R Grönwall, projektledare

P Bohnefeld

Konsulter:

C Florgård och M Westerdahl

H-G Wallentinus

Miljö & Stadsbyggnadskontoret,
Tema Naturvård

Miljö & Stadsbyggnadskontoret,
Tema Naturvård

VBB VIAK landskap

CONEC ekologikonsulter